

ספר תקנת השבין - אות ג

דיצחק אבינו ע"ה אף שכבר היה מתוקן משורשו ואף עשו הנולד ממנו נקרא ישראל מומר (קידושין י"ח.), מכל מקום כבר היה יכול להמיר שם ישראל ממנו ולהיות ככל הגוים ועוד גרוע מהם כמו שנאמר (ירמיה מ"ט, ט"ו) קטן נתתך בגוים בזוי מאוד דמה שהנביא קורא קטן ובזוי אינו מצד החשיבות בעיני בני אדם רק מצד אמיתות ענינם וזה הפסולת שיצא ממנו כי מצד מדת הצמצום יש גבול וגדר ומסיטריה אורייתא המגדרת האדם בפקודין דעשה ולא תעשה, ואף התשובה שהיא אחת ממצוות התורה היא מצומצמת בגבול שלא יועיל חוץ מאותו גבול, וכן שורש טוב בתולדה שזכה לו יצחק שהוא שורש ענין ישראל הוא מוגבל בגבול ואם יפרוץ גדר וגבול זה הרי זה נעקר משם ישראל ונעשה ככל הגוים, מה שאין כן נחלת יעקב אבינו ע"ה היא בלא מצרים שאין שם גבול המגדיר כלל ואפילו הגדיל מאה עוונות זה למעלה מזה לא נעקר שם ישראל ממנו לכל דבר דקידושיו קידושין וגיטו גט כידוע, וכמו שאמרו (סנהדרין מ"ד.) אף על פי שחטא ישראל הוא דזה אי אפשר לנתק ולעקור מזרע יעקב אבינו ע"ה השורש שיש בו מיעקב שאין בו פסולת כלל ואי אפשר להיות נפסל ונעקר על ידי שום דבר מאחר שאין לשורש זה דבר המגביל כלל:

ספר תקנת השבין - אות ו

דישראל נמשלו לחול מצד ההעלם, דמה שהם ככוכבי השמים הוא מצד התגלות אורם לעתיד לעין כל אבל כשיורדים יורדים עד לעפר הם כחול גבול לים שלא להניח אומות העולם בחמדות שלהם לשטוף כל העולם כולו כמו בדור המבול, והם הגבול בזה ומצד הזה הוא כח ההעלם וכמו שאמרו ז"ל (שמות רבה א', כ"ט) על פסוק (שמות ב', י"ב) ויטמנהו בחול אלו ישראל, היינו דענין ההטמנה וההעלם הוא רק בהם שמונין ללבנה שפעמים מתכסית והיא באתכסיא ורזוהי כסיין כמו שאמרו בשבת (קנ"ו ע"ב):

וזהו סוד מה שאמרו (עבודה זרה ע'). רוב גנבי ישראל דמאן דבלבנה אי גניב מצלח מה שאין כן אומות העולם דמונין לחמה רזוהי גליין, ואפילו עשו שיש לו אחיזה קצת ביעקב דידו אוחזת בעקבו ועיקר שמו יעקב הוא על שם אחיזת העקב דעשו, והיינו דעשו נקרא ישראל מומר (קידושין י"ח.) כי מצד שהיה זרע יצחק ורבקה שלא היה בו צד רע כלל מאבותיו כבישמעאל ונימול לשמונה היה מלידה חל עליו שם ישראל דגם אברהם ויצחק נקראו ישראל כמו שאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ג, ג'), אלא שהם לא זכו עדיין לשם זה אלא לעצמם לבד אבל שיהיה כן קבוע לדורות שלא יהיה אפשר להתקלקל כלל זה זכה רק יעקב שנקרא ישראלי בעצם דעצמותו כך ואי אפשר להשתנות עוד, וכמו שאי אפשר לאדם שיוליד בהמה כך אי אפשר לישראל מזרע יעקב אבינו ע"ה להוליד גוי ואפילו ישתמד עדיין ישראל הוא וזרעו שמישראלית משומדת אחריו כן, מה שאין כן עשו היה אפשר לו להשתמד ולהשתנות להיות גוי גמור:

...

וזהו כח עשו על ידי שורש קצת טוב שהיה בו בתולדה דנעשה לו סמא דמותא ופושעים יכשלו בה, דעל ידי כח ההעלם שיש בישראל להעלים הקדושה בהם נשתמש הוא באותו כח להעלים הרע שבו ולהיות רזוהי דהיינו הרע כסיין ושליטת האדם באדם היה לרע לו, דבאמת על ידי זה קלט יעקב גם כל מה שבעקב עשו גם כן לקבל הטוב שבפשיטת טלפיו רק שאצלו אינו דרך פשיטת טלפיים רק גופו אחיד ביה, ודרגא דישראל דרצה לומר תלמידי חכמים דאחיד באורייתא זה לא עשה כן לכל גוי, רק דרגא דיעקב שהם עמי הארץ דישראל בעלי מצוות לבד בפועל מעשה הנגלית בעולם הזה זה ישנו גם באומות העולם ובעשו מצד התגלות למראית העין, דעיקרו הוא דרגא דעשו לשון עשיה אלא שאצלו הוא רק בעקב ועשיה למראית העין, ויעקב אחז גם בעקב זה ומשכו אליו, ועשו באמת ריקן מכל כי הוא מונה לחמה דרזוהי גליין ועל זה נאמר (עובדיה א', ו') איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו דאף על פי שהיה לו כח ההצפנה גם זה הוא רק למראית העין לבד נראה כרז וסוד נעלם ובאמת גליין ונבעו לכל:

ולאה היא עלמא דאתכסיא וחשבו הגדולה לגדול דלמראית העין היה נראה בעשו כח זה ויעקב מצד התמימות היה נראה להיפך, דהתמים הוא שכפיו כן לבו ורק דרגא דישראל הוא מעמקי החכמה שבלב איש תבונות דאין נגלה לפועל, ובאמת גם דרגא דיעקב הוא כן דאף דהוא תמים מכל מקום אמרו אחיו אני ברמאות (מגילה י"ג ע"ב), ועל ידי זה רימהו לבן לתת לו לאה דרך רמאות ולא בהתגלות כי מצד ההתגלות היה נראה לעיני העולם דשייכה לעשו, אבל באמת מצד מדריגתה באתכסיא היא עקרת הבית בית יעקב בבנין השבטים ומצד המעמקים אין לה שום שייכות לעשו כלל, וזהו תכלית שלימות מדריגתה שנשלם בלידת זבולון לינק שפוני טמוני דברים יקרים הטמונים בשכל שיציאתם לפועל הוא בזבולון שבו הוא גילוי המטמון הזה דגילוי שכינה שבקרב לבם ודגם המורא

הגדול ויראת שמים שהוא תכלית שאלת ה' יתברך מהאדם בעולם הזה הוא באמת בלבבם מעצמו נמשך ממילא מגילוי השכינה, וזהו הקיבול שכר נגד לוי, אבל שמעון נכלל ברכתו ונחלתו ביהודה, והיתה ראויה לאה להוליד גם את יוסף כמו שאמרו ז"ל (ברכות ס'). דנתחלף בדינה על ידי שדנה לאה דין בעצמה וזה היה הקיבול שכר נגד שמעון ויהודה, דשלימות מדריגת בעל תשובה הוא כאשר חטאם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית והכל זכויות והוא שב להיות צדיק גמור:

ספר תקנת השבין - אות יב

וכמו שהיו נראים ידי יעקב אבינו ע"ה בשעה שבא לקבל הברכות מיצחק אביו שידיו הן הם ידי אדם העליון כי צורתו בכסא הכבוד וכשבא לפני יצחק אבינו ע"ה שהוא מדת הדין הוצרך לבוא במחותרת, כי עשו היה לו בגדים החמודות דאדם הראשון שהיה לובשן כששימש אביו היינו שהיה פושט טלפיו ומראה הלבוש שלו טהור וטוב לפני אביו והפנימיות שכולו טמא אינו נגלה בחוץ, וזה כל ענין עשו להערים להתעטף בלבוש של תלמיד חכם וצדיק וכמו שאמרו ז"ל (תנחומא צו ב') על פסוק (עובדיה א', ד') אם בין כוכבים וגו' דעתיד להתעטף בטליתו ולישב אצל יעקב והקב"ה מורידו, כי הוא בידו להעלים פנימיותו ולהתלבש בלבוש הנראה טוב לא למראית העין הגשמי בלבד רק גם בכל העולמות, ויצחק אבינו ע"ה היה נביא ה' וטעה בו ורק ה' יתברך בעצמו הוא שירידו כמו שנאמר (שם) משם אורידך נאום ה' שהוא לבדו אשר יראה ללבב ויודע פנימיותו:

אבל האדם אפילו נביא גדול כשמואל יראה לעינים וכן מלאכי השרת ואף על פי שיודעים מחשבות שבלב לפי דעת התוספות (שבת י"ב ע"ב) דיבור המתחיל שאין, גם במחשבה יש פנימיות שהוא האמת שבעצמיותו וחיצוניות מה שמרמה את עצמו גם כן לחשוב הכל לפניו ופנימיות הלב אין מכיר אלא ה' יתברך [ועיין בספר משנת חכמים להמני"ח סימן צ"ב], ובעולם העשיה הכל לפי רוב המעשה ולפי ההתגלות שבפועל דעל כן יש לעשו כח בעולם הזה על ידי מקצת מצוות קלות שעושה לפניו ולהתייחר וכמו שאמרו בבבא בתרא (י' ע"ב), וההיפך בישראל דחיצוניותם לא כן דעל כן אין יכולים לקבל רוב טובה בעולם הזה ורק הפנימיות כולו אמת בלתי לה' לבדו וכמו שאמרו (ברכות י"ז). רצוננו לעשות רצונך וכו' לולי המעכבים בעולם הזה להתגלות הפנימיות דרצון לפעול המעשה:

ומדת הדין הוא המנהיג עולם הזה כידוע דאלקים בגימטריא הטבע, וכן תחילת הבריאה במדת הדין רק אחר כך שיתף מדת הרחמים לקיום העולם והוא מדת יעקב אבינו ע"ה שהוא המקיים העולם דאלמלא ישראל לא היה כל הבריאה, אבל מצד יצחק הוא הכל במדת הדין וכשדינא יתיב אז כל צבא השמים עומדים מימינו ומשמאלו מימינים ומשמאלים שהם הבית דין שלמעלה והם אין יודעים הפנימיות, ועל כן כשבא יעקב לקבל ברכת עולם הזה מיצחק הוצרך ללבוש בגדי עשו כי הוא היה אוהב עשו מצד הלבוש הנגלה ממנו לפניו בעולם הזה וכשלבש יעקב אותו לבוש והוא כולו אמת ואין יכול לרמות ולהראות הלבוש נגד הפנימיות ממילא אותו הלבוש דעשו נהפך אצלו להראות האמת דעשו שבאותו הלבוש והוא הלבוש שלו מאותם שבירורו שלא כן בפועל, ומכל מקום אף על פי שחטא ישראל הוא בפנימיות ועל כן הריח בו יצחק ריח בוגדיו כמו שאמרו בסנהדרין (ל"ז), אבל על ידי הארת הפנימיות דיעקב בביאתו אליו שנכנס עמו ריח גן עדן ממעלה הריח הטוב שבפנימיות בוגדיו ועל כן אמר הידים וכוחות הפעולה ידי עשו והקול שהוא הפנימיות קול יעקב:

וזהו העצה נגד מדת הדין שמדת הרחמים מעלמת רחמים מתחת כנפי החיות שאין נרגש לכל המלאכים ובית דין שלמעלה בכל העולמות, וזהו ידו כתיב שאין כאן אלא יד אחד כי יד ימין מתלבשת תוך היד שמאל וכביכול אדם העליון מתלבש בבגדי עשו, על דרך שאמרו ז"ל (תנא דבי אליהו זוטא פרק י"ט) על פסוק (ישעיה ס"ג, א') חמוץ בגדים שהקב"ה לובש אדום כמוהו כשיבוא לנקום ממנו ולכלותו לגמרי, וכן בכל דור ודור כשאי אפשר להושיע לישראל באופן אחר כבימי המן דהוחזרו למוטב על ידי זה מה שלא הועיל להם ארבעים ושמונה נביאים כמו שאמרו (מגילה י"ד ריש ע"א) גדולה הסרת טבעת וכו', ובכל מקום המלך סתם במגילה במלכו של עולם הכתוב מדבר כמו שאמרו במדרש אסתר (ג', י') כי מלכו של עולם כביכול הסיר טבעת ממשלתו לשעה קלה ומסרה להמן כאילו הוא המושל ועושה כרצונו בכל העולם כולו ובאומה ישראלית שהם כוללים כל העולמות כולם גם כן, וזהו התלבשות הקדושה בלבוש שק דהמן להיותם ישנים מן המצוות ולא היה אפשר לעוררם אלא על דרך זה שישלח ידו מן החור בהתלבשות ההיפך שהגזירה להשמיד ולהרוג וגו', ובאמת היה הכוונה להיפך לרומם ולגדל קרן ישראל ולהרוג ולאבד את המן וזרע עמלק וכל אויבי ישראל:

ספר רסיסי לילה - אות טו

כי עולם הזה הוא דמיון ודבר זה אין לו תפיסה אלא בדמיון וכמו שאמרו (מדרש הובא ברש"י וילקוט על פסוק ויתרוצצו, בראשית כה, כב) ועשו נטל עולם הזה פירוש שאין לו תפיסה אלא בדמיון לבד. וליהט אותם היום הבא דכשיתגלה האמת אין שייך מציאות לדבר השנאי מהשם יתברך ואין לו שום ממשות כלל רק כחלום יעוף כשמקיץ וריקה נפשו. אבל ישראל כולם דבוקים באמת וכפי המדריגות כך יוכל להגיע בהשתדלותו: ובודאי הגם דראתה שפחה וכו' היה מדריגות דלולי כן לא שייך לקרות שפחה כלל. רק דגם מדריגות היותר קטנים והשפחות היתה למעלה ממדריגות יחזקאל בהשתדלותו בעולם הזה. אבל מדריגת יחזקאל לעולם הבא על זה נאמר (ישעיה סד, ג) עין לא ראתה וגו' וכן בעת שפיכת הרוח לכל בשר יהיה כן מדריגות. וכן בעת דיבור אנכי האיר לכל אדם ולכל נפש שבכל הדורות כפי פרט השגתו. ודיבור זה ניצב קיים בכל נפשות שבכל הדורות שהיו כולם במעמד הר סיני: ובכל דור ודור שיוצאים לפועל בגוף בעולם הזה גם דיבור זה יוצא בפועל בקרב לבבם בעת התחלת פנייתם לדברי תורה והשתדלות. מאיר להם אור זה דאנכי בלא השתדלות משיג אור דהשם יתברך השייך לשורש נפשו כאילו השם יתברך מעוררו להשגת אור זה אתה מוכן ובהשתדלותך תשיגנו:

ספר תקנת השבין - אות ו

ומכל מקום מה שמלידה היה ישראל זה לא על חנם היה כי באמת היה גנוז בו הרבה נשמות גדולות וכידוע מהאריז"ל (ליקוטי תורה עובדיה) על פסוק (בראשית כ"ה, כ"ח) ציד בפיו דהיה בו נשמת ר' עקיבא יסוד תורה שבעל פה ור' מאיר שבא מנירון קיסר הוא מצאצאיו וסתם משנה כוותיה שזהו עיקר תורה שבעל פה המשניות שנקרא הלכות, אבל אצלו היה זה רק בעקביו רצה לומר מה שאינו אצל האדם עיקר מכוון זה נקרא בכל מקום שדש בעקיבו ושם הם החטאים כטעם רגליה יורדות וגו' (משלי ה', ה'), והוא המדריגה התחתונה שבקומת אדם ואצל קומת אדם בליעל מעט הטוב שבו הוא בעקב כי עיקר הקומה שלו הוא ההיפך מזה וסוף מעשה במחשבה תחילה דזה היה תחילת המחשבה ביצירתו:

ספר ליקוטי אמרים - אות טז

וארבע מלכויות המושלות הם כלל ארבע ספירות חסד גבורה תפארת מלכות דרע ועל כן נקרא אדום בכל מקום סתם מלכות הרשעה, כי הוא שורש מלכות דרע דאמרו ז"ל (קהלת רבה א', כ"ח) שעתידי להחזיר מלכות לבעליה ושורש מדת מלכות הוא ממשלה ותוקף כח, וזהו שורש עשו תקיפא ואימתני ועל חרבו יחיה חרב מורה גבורה וכן, ומלכות קדישא דישאל הם מכירים ביותר שאין להם שום כח רק מה' יתברך, וכמו שאמרו בפרק אין עומדין (ברכות ל"ד ע"ב) מלך כיון שכורע שוב אינו זוקף לפי שמצד מלכותו היה נראה מושל ובעל כח על כן בתפילה שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים כופף עצמו לגמרי ואין מראה שום זקיפה כלל: ומכל מקום שורש עת לעשות הפרו תורתך הוא במלכי ישראל שאול ודוד כמו שנתבאר לעיל שמכל מקום דבר זה נמשך משורש המלכות, והוא על דרך הקב"ה גוזר וצדיק מבטל (מועד קטן ט"ז ע"ב) שהובטח בו דוד המלך ע"ה ביחוד לי דיבר צור ישראל מושל וגו', ונאמר (שיר השירים ג', י"א) בעטרה שעטרה לו אמו לא זו מחבבה עד שקראה אמי (שיר השירים רבה ג', כ"ה) שזהו מדריגת צדיק מבטל זהו בעטרה שעטרה מדת המלכות, אבל אשת חיל היא עטרת בעלה ובעלה מתעטר בה וזהו כל מעלתה וממשלתה: מה שאין כן מלכות דאומות העולם הוא נפרד מה' יתברך וזהו שורש עשו שממנו יצא עמלק שהוא כח זה להיות כח נפרד דממנו כח הרציחה דעשו שעיקרו בפנימיות, כמו שאמרו במדרש (ויקרא רבה י"ג, ה) דמלכות זו מצעת הבימה וכו' דמראה כאילו אדרבא הוא דן לשופכי דמים ורציחה וכל מה שהם הורגים ורוצחים הוא הכל בדין וכך ראוי למלך, וכמו שאמרו (בראשית רבה ס"ג, ח) גם כן בדוד המלך ע"ה אדמוני רק עם יפה עינים שאינו הורג אלא מדעת סנהדרין ואף הם רוצים לדמות עצמם כן, רק החילוק שהוא נמלך בסנהדרין דהיינו חכמת התורה והם דנים על פי נימוסיהם שהוא חכמה אנושית וחושבים חכמתם לחכמה: ועל כן נאמר (עובדיה א', ח) והאבדתי חכמים מאדום כידוע דמלכות הוא שורש לחכמה אנושית שהיא חכמה תתאה חכמת שלמה מלך ישראל אבל אצלו היה חכמתו ברוח הקודש וה' נתן חכמה לשלמה, ואף אצל אומות העולם יש גוון חכמה וכמו שאמרו (איכה רבה ב', י"ג) יש חכמה באדום תאמין אבל כאשר נחפשו עשו אז ממילא

אבדה חכמתו גם כן כי כל חכמתם הוא היפך תמימות דיעקב שהוא נקרא על האמת סוף בוגדים ועקשות לא חכמה, ואצל כל מלכות המושלת על ישראל היה תוקף חכמה כמו חכמת מצרים בזמן שהיו ישראל תחת ידם. ובימי נבוכדנצר היה עיקר חכמה בכשדים ואחר כך שנכבשו תחת פרס היה מסתמא אצלם כל חכמת אומות העולם וכמו שנאמר (אסתר א', י"ג) ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים כי כן וגו':

ספר פרי צדיק פרשת החודש - אות ב

וראשון קליפת עשו שהיה כנגד מדת כ"ע שהוא נעלם מכל רעיון. וכן לעומת זה היה כחו להסתיר עצמו שיוכל להטעות וכמו שמצינו ביצחק אבינו ע"ה שהיה עשו צדו בפיו וכשהיה אומר לו היכן היית היה אומר בבית המדרש לא כך הלכה מן כך וכך כו', (כמו שאמרו מד"ת תולדות ח) ובודאי יצחק אבינו ע"ה היה יודע ברוח הקודש להבדיל בין אמת לשקר רק זהו כח עשו להסתיר עצמו עד שלא יוכלו להכיר בו. ואיתא (חולין צא.) כתלמיד חכם נדמה לו דאמר מר המהלך לימין רבו כו', שהשר שלו הסתיר עצמו עד שנדמה ליעקב כמו רבו שמורה לו דרך הטוב. וכן לעתיד איתא (מדרש תנחומא צו ב) מה עשו עושה מתעטף בטליתו כזקן ובא ויושב לו אצל יעקב כו', שזה כחו שיוכל להסתיר עצמו עד שאפילו מלאכים לא יבינו ערמתו. ועל זה נאמר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם ה' שהשם יתברך שדן את הלבבות הוא יורידנו ארץ. וכתוב בתר הכי איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. שהשם יתברך יגלה מצפוני לבבו שמלא תועבה. וכן היה גלות ראשון על ידי בבל ואיתא (יומא ט ע"ב) ראשונים שנתגלה עונם, והיינו שאז היה טענות על ישראל בנגלות שעברו על דברי תורה בג' עבירות החמורות. מה שאין כן בבית שני שהיו עוסקין בתורה ומצות ובגמילות חסדים רק שהיה טענה עליהם בנסתרות. וזה קליפת עשו ועמלק שהוא כלב כמו שאמרו בזוהר הקדוש (סוף פרשת בשלח) נובח ומקטרג מספק יודע או אינו ידוע מקטרג על ישראל והשם יתברך שהוא אוהב משפט כשיש מקטרג עושה דין ולכן היה גלות שני על ידי אדום.

ספר ישראל קדושים - אות ז

ומכל מקום דייק ואמר גביר שמתני לך לו ביחוד ועל העבדות לא אמר אותך נתתי כי עשו מצד עצמו שנקרא ישראל מומר הרי היה לו עדיין קצת שייכות לשם ישראל ופושעי ישראל דעל כן זכה להיות ראשו קבור במערת המכפלה בעיטפיה דיצחק ומה שאמר אחר כך כל אחיו לא קאי עליו עצמו דלא שייך לשון כל. אף דגם בברכת יעקב נאמר לשון רבים לאחיק וישתחוו בני. היינו דלחד ברא קרו בני כדאיתא בבבא בתרא (קמ"ג ע"ב) אבל לשון כל ודאי לא שייך על חד. רק רצה לומר על בניו דבני אחים נקראים אחים כמו שנאמר באברהם ולוט (בראשית י"ג, ח') אנשים אחים אנחנו ועבדות לא נזכר בברכה על אחיו רק על עמים ובניו שפיר הם בכלל כל העמים ואין להם שום שייכות לשם ישראל עוד:

ספר ליקוטי אמרים - אות טז

וכמו ששמעתי על ירבעם ושם אמו צריעה רצה לומר שורשו כעס כי צרעת מורה כעס, ובהם הברור דאין כעסו ככעס עשו אשר עברתו שמרה נצח ועל כן אמרו (פסחים ס"ז.) דמצורע משתלח חוץ למחנה ישראל דמדת כעס שנברא בעולם אינו אלא לחול על ראש רשעים והוא עמלק שהוא ראשית גוים שבו נאמר תמחה ועל כן עשו שורש הכעס כי בעבורו נברא מדת הכעס בעולם, ועל כן זרעא דיוסף ורחל שבהם מדת הכעס דקדושה הם שופכים חמתם במקום שראוי לכעוס בעמלק, וזהו חוץ למחנה ישראל שלא לשפוך כעסו על ישראל חס ושלום: